

Entrevista a Irene de Puig

1. Ens podries parlar sobre la teva experiència amb Filosofia per nens?

Donat que fa 26 o 27 anys que treballa amb aquest programa, he de resumir molt. És un projecte que vaig conèixer als inicis dels anys 80 i que sempre he procurat tirar endavant. Ha funcionat molt bé a Catalunya i a Espanya, fins fa tres anys que s'ha frenat, com moltes altres coses.

Com a projecte és un projecte educatiu de primera magnitud, que en el moment en el que les coses de urgència de la crisi puguin deixar pas a aspectes més creatius, podrà tornar a funcionar. D'això en tenim una prova magnífica. Després de 24 anys de portar a les aules la filosofia 3/18 varem fer l'any passat una avaluació, avalada per l'ICE de la universitat de Barcelona (UB) i també per la Direcció General del Consell d'avaluació, que van dir que aquest projecte estava donant molts bons resultats, tant a nivell del nen com a nivell de grup.

2. Ens podries explicar en què consisteix el treball realitzat pel GrupIREF?

El grupIREF el que ha fet ha sigut adaptar i crear material nou, del projecte de filosofia per nens, adaptant-los a la realitat catalana i sent fidel al projecte original de filosofia per nens, seguint així, l'ideal de Matthew Lipman: ajudar els infants a pensar millor per ells mateixos, des d'una perspectiva democràtica i per tant cooperativa, solidària i generosa, ajudant els nois i noies a que tinguin més habilitats de pensament que puguin generar un pensament crític més adequat, un pensament creatiu més esponjos i un pensament curós que els facin més amables en les relacions personals i col·lectives.

El grupIREF el que ha fet ha sigut adaptar i intentar expandir aquest projecte i fer-lo arrel·lar a la societat catalana, a partir d'una formació del professorat, fonamentalment. Nosaltres el que hem fet ha sigut traduir el currículum, els programes que ens assemblaven adequats, afegint de nous que ens assemblaven que s'havien de fer per tal que encaixessin amb el sistema educatiu d'aquí.

A partir d'això, la formació de professorat, perquè no és un projecte que es pugui improvisar. Aquesta formació comença amb cursos de unes 30 hores que es segueixen

d'uns assessorament puntuals a cada escola. Finalment hi ha un màster que s'ofereix per totes aquelles persones que estiguin interessats en els aspectes teòrics del projecte, encara que també permet treballar aspectes pràctics. De tal manera que la formació en filosofia per nens no és només horitzontal sino que també és vertical.

3.Com es realitza, segons tu, la reflexió estètica amb els nens i nenes?

Be, donat que la reflexió estètica no és sino una forma de reflexió filosòfica, m'agradaria parlar una mica de la reflexió filosòfica. La preocupació de Lipman era dotar els nens i nenes de instruments per poder fer judicis. Aquesta és una de les bases del projecte filosofia per nens, tenir possibilitats de fer judicis que fossin més clars, més distints, més lògics, més arrel·lats a les vies crítiques i creatives que dèiem ara mateix. Aleshores, fer judicis i pol·lir les pròpies opinions despullant-les dels prejudicis, és una de les coses que ha de fer la filosofia.

Els judicis poden ser est+etics, epistemològics, polítics, etc. Ajudar els nens i nenes a passar de l'opinió al judici és una de les feines grosses. En el cas de l'estètica, això és molt clar. Molt sovint ens quedem en les frases infantils, en honor dels nens, de m'agrada o no m'agrada, com si aquest fos un judici universal, objectiu i per tothom.

Aleshores, què volem nosaltres? Primer, no només ajudar-los a pensar els seus judicis, que no sigui una qüestió només visceral. Els judicis estètics estem acostumats a que siguin molt directes perquè venen donats per la percepció, llavors el refús o l'acceptació és immediat. Mentre que un judici ètic hem de rumiar-lo més, perquè hi ha conseqüències i causes. En aquest cas no, un tasta una cosa o veu un color i ràpidamente te una reacció a favor o en contra. Els judici estètic, en el cas del éssers humans, no té per què ser un judici lligat estrictamente als sentits, encara que tenen una part fundamental, sino que un judici estètic també és un judici de gust. Aixó passa per un filtre molt més de judici filosòfic.

Els judicis estètics són fanamentals en el cas del treball amb els infants, porque si hem d'educar l'ética, la relació que tenen els nois i noies amb el que és bo, correcte, just, etc, també els hem d'educar en el que és atractiu, bonic, curios, sensitiu, és a dir, el judici estètic. Aixó podria portar-nos a fer una reflexió per intentar unir el judici estètic i l'ètic.

4.Sabem del teu programa *Persensar* que explora els sentits i el conte *Pébili* que succeix a una cuina. Ens podries explicar en qué consisteix?

Aquest programa, primer de tot, s'ha d'ubicar. És un programa pensat per 6-7 anys, que és el moment en que se suposa que els nens i nenes, tradicionalment dèiem, tenen us de raó. És a dir, que els seus judicis són una mica més raonats. Mentre que un infant de 5 anys, quan li preguntes el per què d'alguna cosa, moltes vegades et diu perquè sí, ja que no sap trobar el criteri de per què sí o per què no. A partir de 6 anys s'espera que els nens i nenes comencin a utilitzar criteris, senzills i perceptius, de suau, gustós, amargant, dolç, etc. En aquest moment, el coneixement abstracte encara no forma part del bagatge dels nens, i molt sovint els nens i nenes es guien per aquest impacte immediat dels sentits. I és natural, ens mengem el món a partir dels sentits, el primer contacte que tenim amb el món. Ens va semblar bé que, en lloc de deixar-ho passar i de reflexionar molt més enllà, quan ja eren molt grans, que aquest era un moment bo, que era un moment en què aquesta relació es podia coure.

La descoberta del món, però, anant una mica més enllà de la percepció ordinària. Tots els nens han tingut experiència de fer-ho en comú i com a únic objectiu. Es a dir, junts amb els seus companys, vident que a uns els hi agrada a uns altres no, que un es fixa en el color, l'altre la textura, l'altre el gust, etc. Treballar el gust mostra que no tots tenim el mateix tipus de percepció, que ja és una feina interessant de fer, perquè molts infants confonen el que coneixen amb el que és el món.

Després, ens semblava que era un bon moment per educar la sensibilitat des de dos punts de vista: d'una banda des dels sentits, perquè és un material que té moltes referències a experiències sensitives, sobretot de tast, amb relació amb gust, amb olors, amb formes, amb sensacions; i d'una altra banda, perquè el vocabulari dels sentits és molt ric, i estem en un moment que els nens i nenes esten creant llenguatge. Una de les formes d'estirar aquesta relació tan estreta entre pensament i llenguatge és justament treballant el llenguatge dels sentits. Sovint a falta de precisió són metafòrics; llavors és una maravilla perquè hi ha coses que no es poden dir directament. Només cal sentir com parla un sommelier quan parla d'un vi que, si és un bon sommelier, sembla que faci poesia.

5. Diries que existeix l'art culinari?

Jo crec que sí. Crec que com gairebé tot art, o bona part de les arts, ha començat amb, i són només, la perfecció de l'artesanía. Algú algun dia va rascar una corda i a partir d'aquí un altre va agafar una altra corda, i sonava bé; doncs va néixer l'harmonía,

l'instrument, l'orquestra. La música no va nèixer per una inspiració, i de cop va neixer la filharmonica de Berlín, per exemple.

N'hi han sentits que de seguida han adquirit aquest valor d'art, perquè són sentits més usats i més de supervivència dels humans (com la vista i l'oïda) i per tant aquests de seguida van tenir la seva art pròpia. Però als altres els hi ha costat més, i alguns potser encara, qui sap si no han arribat. No sé si es pot parlar d'un art del tacte, però en canvi hi ha cultures que han estat molt més properes a sensacions tàctils que no pas nosaltres. Els orientals, per exemple. El tema del perfum també; és difícil de dir fins a quin punt els perfumistes són artistes o no. N'hi ha que són més artesans i n'hi ha que són més destacats; aleshores, potser aquests són més que uns simples artesans.

Jo crec que gairebé totes les arts han començat amb una habilitat que s'ha anat ampliant. Per tant, crec que a la cuina, en aquest moment coexisteix una cuina artesanal, una cuina ben feta, amb productes de mercat, amb una tradició al darrere, el fastfood, i hi ha una gent que és més innovadora, creativa. Però això no ho sabrem fins d'aquí 50 o 100 anys. Ara per ara està adquirint un estatus artístic, però encara no sé si tindrà solvència tot sol.